

*Всичкото училище и детската градина –
за качество в системата на образованието
Higher School and Kindergarten – for Quality of Education System*

ИНОВАТИВНИ ТЕХНИКИ В ПРИОБЩАВАЩОТО ОБРАЗОВАНИЕ ПРИ ДЕЦА ОТ ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Мариана Иванова

Обединено детско заведение № 2 – Мездра

Резюме. Приобщаващото образование е процес на стремеж да се премахнат всички бариери пред децата за получаването на качествено образование, съобразено с възможностите и потенциала им. Пътят към приобщаващото образование е промяната, която включва създаване на устойчив модел на педагогическо взаимодействие с всяко дете, отчитайки неговите потребности, талант, дефицити. Ако се приложи този модел на педагогическо взаимодействие, детето ще се приобщава по-лесно към условията в детското заведение, ще се избегнат бариери пред играта, научаването и участието му, ще е по-лесно обучавемо и свободно да твори, ще се подобри качеството на живот на детето и членовете на семейството.

Keywords: child, inclusive education, change, pedagogical interaction, tolerance, creativity

Едно от основните права на детето, записано в Конвенцията за правата на детето, е правото му на качествено и безплатно образование и отговорността да се учи добре. „Основна концепция, залегнала в приобщаващото образование, е, че всяко дете има право на достъп до качествено образование в общообразователната училищна система и е способно да учи“⁽¹⁾.

Приобщаващото образование е процес на стремеж да се премахнат всички бариери пред децата за получаването на качествено образование, съобразено с възможностите и потенциала им. Приобщаването в образованието се основава на разбирането, че всички деца са различни и че дейностите в детските градини, в училищата и образователната система, като цяло, трябва да се променят, за да отговорят на индивидуалните нужди на всяко дете – със или без СОП, „...проблемът с приобщаването се концентрира не върху специалното образование, а върху ефективността на обучението за всички деца“ (Баева, 2009). Разликата между интегрирано и приобщаващо образование се състои в това, че при интегрираното образование „проблемът е у детето, което е различно от другите деца, не може да отиде до училището, има нужда от специална среда, има нужда от специално оборудване, има специални потреб-

ности, има нужда от специални учители, не възприема, не може да научава, а при приобщаващото образование проблемът е в образователната система – в нагласата на учителите, закостенели методи, закостеняла учебна програма, некачествено обучение на персонала, недостъпна среда, липсват обучителни инструменти и оборудване, родителите не са въввлечени, много отпадащи и повтарящи ученици, учителите и училищата не получават подкрепа⁴²). Пътят към приобщаващото образование е **промяната**. Промяната, която трябва да настъпи последователно, следвайки пътя от:

- създаване на достъпна архитектурна и образователна среда;
- подготовка на квалифицирани специалисти – учители, помощник-възпитатели, медицински специалисти;
- отчитане на реалното състояние на приобщаването в детското заведение и вземане на решения за предстояща работа;
- дейности, формиращи общности, загрижени за детето и виждащи в различието и многообразието не проблем, а възможности за разгръщане потенциала на всяко дете;
- индивидуални планове за обучение на деца със СОП, деца със специфични обучителни трудности (СОТ) и деца от различен етнос, невладеещи добре български език;
- използване на изкуството (арт техниките) в подкрепа на приобщаващото образование.

Потенциалът на всяко дете е неограничен и вярата на родителите и учители в неговите възможности е една от най-важните предпоставки за успешното му реализиране. Основен принцип е приемането на детето такова, каквото е. Когато детето се забавлява, се стимулират творческите му способности, уникалността и спонтанността на изразяване на чувства, емоции и отношение.

Актуалността на темата виждаме във факта, че зачестяват случаите на деца с проблемно поведение (от хиперактивност до тревожност) още от предучилищна възраст и **трудно адаптиране към условията на живот в детската градина** и училище; на деца в риск – на разведени или самотни родители, на родители в чужбина, на социално слаби родители; все по-голям става броят на деца, невладеещи добре български език преди постъпване в първи клас; увеличава се броят на деца със СОП и **обучителни затруднения**. Затова е **наложителна промяна** в подхода към всички деца, не само към нуждаещите се от по-специални грижи. „Приобщаващото училище (детска градина) е онова, което винаги е в движение, променящо се“ (Бут, Ейнскоу, Воън, 2006).

Дейности на иновационното педагогическо изследване:

- проучване нагласата на родители и практики (учители, помощник-възпитатели и медицински специалисти) за работа по приобщаващо образование – анкети;
- проучване мнението на децата за сегашното им отношение към живота в ДЗ – интервю, педагогическо наблюдение.

В началото на учебната 2014/15 год. се проведе анкета (Бут, Ейнскоу, Воън, 2006) с практиците, от която стана ясно, че екипът на детското заведение има нагласата за въвеждане на приобщаващо образование, отчитайки постиженията до настоящия момент. Резултатите от анкетата с родителите показваха, че има нужда от повече информация по определени въпроси, свързани с работата с деца със СОП и СОТ, с деца в норма и с талантливите деца. Бяха направени препоръки за взаимна работа, за споделяне на различни проблеми и изказани мнения за подобряване качеството на образование за всички деца и обновяване на материалната база. Мнението на децата, получено чрез интервю и педагогическо наблюдение, даде възможност да се разбере дали познават своите права и отговорности, как биха искали да изглежда детската градина, какво най-много желаят да правят в нея. Анализирането на получените данни от всички анкети, интервюта, педагогическо наблюдение показва реалното състояние за степента на приобщаване в ОДЗ № 2 – гр. Мездра, и как да се разработи Стратегия за приобщаващо образование за двегодишен срок (2014 – 2016 година).

Главна цел на Стратегията: предучилищно образование за всички, отчитайки потребности, талант, дефицити на всяко дете.

Подцели:

1. Равен достъп за всички деца от района и всички желаещи.
2. Работа с етническите общности на територията на района и привличане и задържане на всички деца, подлежащи за обучение в предучилищна възраст.
3. Допълнителни занимания с деца със СОП и СОТ.
4. Осигуряване на адекватно обучение и допълнителни дейности за талантливите деца.
5. Ангажирано присъствие на семейството в обучението и възпитанието на децата и участие в съвместни дейности за създаване на комфортна и достъпна образователна среда.

Технология на реализиране на целта и подцелите, заложиени в Стратегията:

1. Спечелване на национални и европейски проекти ни помогна да включваме в дейностите за реализирането им деца, родители и общественост още от 2012 г.
2. Реализиране на дейности, които не изискват големи финансови средства и при неспечелили проекти.
3. Работа по минипроекти във всички групи, подчинена на определена тематика.
4. Решение на ПС за разработване на приобщаващи политики през учебната 2014/15 г. доведе до използването на иновативни техники и подходи в приобщаващото образование при децата от детската градина и скъсяване на дистанцията при взаимодействието с родителите.
5. Квалификация на педагогически, медицински и обслужващ персонал за работа при новите условия.

6. Използване на иновативни подходи за педагогическо образование на родителите – „Детска градина за семейството“, клуб „635“.

7. Иновативни техники при работа с децата в зависимост от техните потребности, интереси и възможности (подчиняване на образователната система на нуждите на децата).

8. Дейности с деца, родители и специалисти – участие на деца в допълнителни дейности, в творческа работа сред природата („Заедно можем повече“).

9. Популяризиране на детските постижения във всички области – участия и наградени в изложби за детски рисунки, участия в състезания.

10. Създаване на затворена група във facebook, достъпна за родители от ДЗ. Чрез този вид комуникация родителите, подписали декларация за информирано съгласие, вече имат възможност:

- да получават информация **как се осъществява образователно-възпитателният процес в ДГ** чрез публикуване на снимки, видеоклипове;

- да получават допълнителна информация за техники за справяне с капризите на децата в критични ситуации;

- да получават информация и активно да се включват в подготовката и реализирането на празници, развлечения, открити практики, доброволни участия в ситуации и други съвместни дейности;

- да се организират за поддържане на тревните площи на двора и уредите и мебелите в групата, ДГ;

- да търсят съвет, да споделят тревоги и постижения на своите деца;

- да получават похвали и одобрения за добре свършена работа.

11. Чрез официалния сайт на детската градина да се популяризират дейностите на екипа за повишаване качеството и ефективността на образователно-възпитателната дейност с децата и работата със семейството, училището и други социални партньори.

Реализиране на дейностите по приобщаващото образование (фигура 1):

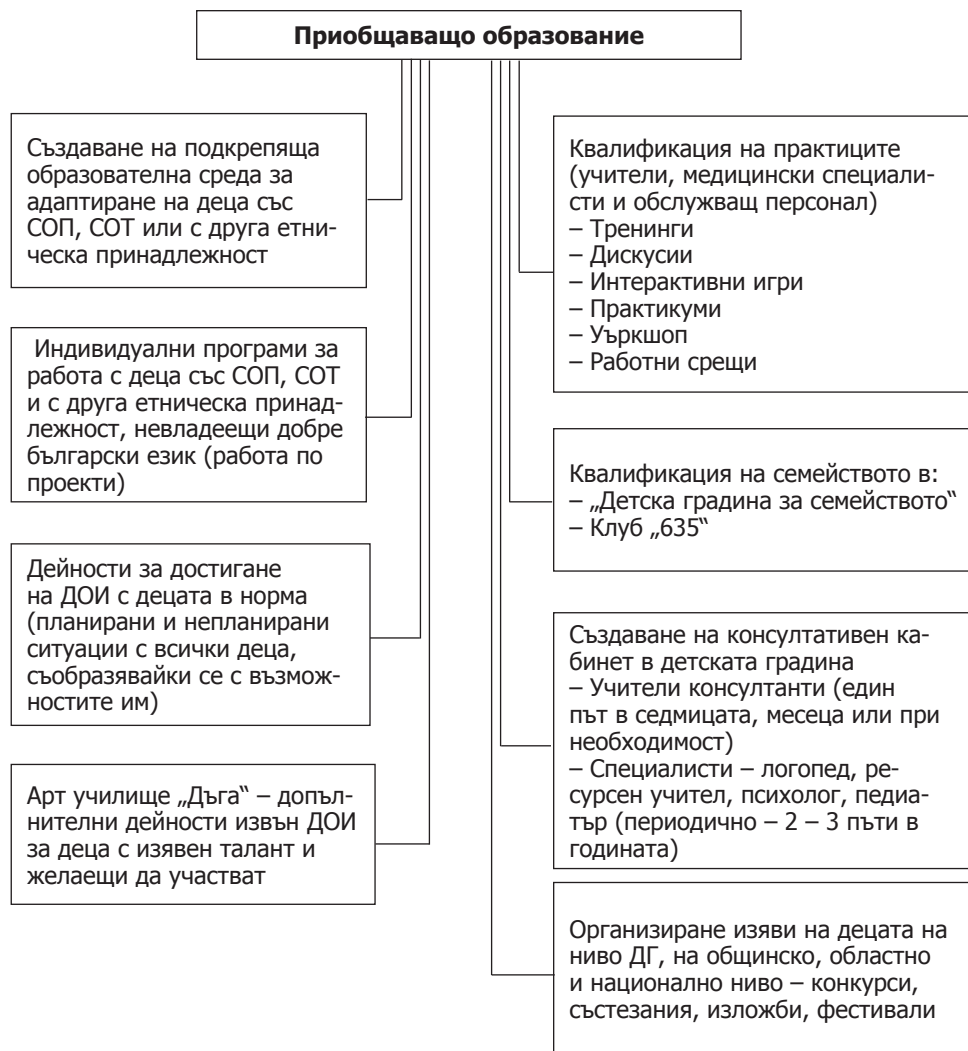
1. Разработване на модел на педагогическо взаимодействие с приоритетно изнесени дейности сред природата или в обособени екокътове в ДЗ.

2. Допълнителни дейности извън ДОО.

3. Индивидуални и групови занимания по интереси с деца със затруднения за достигане на ДОО или покриване критериите по индивидуалните програми (работа съвместно с родители доброволци).

4. Участия на децата в състезания, концерти, конкурси и фестивали и популяризиране на техните постижения

В края на периода (май, 2016 г.) резултатите от проведените анкети ще покажат ефекта от въвеждането на приобщаващи практики, използването на иновативни форми, методи и техники на взаимодействие с децата, родители-те, социалните партньори.

Фигура 1

Очаквани резултати:

1. Ако се приложи този модел на педагогическо взаимодействие, детето ще се приобщава по-лесно към условията в детското заведение, ще се избегнат бариери пред играта, научаването и участието му, ще е по-лесно обучавемо и свободно да твори, ще се подобри качеството на живот на детето и членовете на семейството.

2. Ще се постигне:

- повишаване педагогическата култура на родителите;
- уеднаквяване изискванията към децата по отношение културни и хигиенни навици, самообслужване, хранене и т.н.;
- умение у родителите за справяне с проблеми при работа в екип, опознаване на другите и споделяне на общи цели;
- постигане на толерантност в отношенията, уважение към различията;
- повишаване отговорността на родителите към съвместните дейности в ДГ;
- повишаване доверието на родителите към ДГ като институция и работата и отговорностите на педагозите.

Обобщението и анализът на получените резултати ще бъдат представени като SWOT-анализ и корелационна зависимост на качеството на дейностите по реализираните практики и адаптивността, обучаемостта и творчеството на децата като резултат от тези дейности.

Изводите ще дадат възможност за споделяне постиженията по разработения модел на педагогическо взаимодействие за приобщаващо образование в предучилищна възраст.

Свързването на нашите действия с ценностите, които изповядваме – равнопоставеност и справедливост, честност и почтеност, важността на участието, зачитането на различията и грижата за осигуряване на равен старт преди постъпване в първи клас – може да се окаже най-правилната стъпка в желаната посока за развитие на детското заведение – превръщането на приобщаващите ценности в практики, приемане на идеята, че приобщаването в образованието и отглеждането на деца в ранна и предучилищна възраст е един от аспектите на приобщаването в обществото.

БЕЛЕЖКИ

1. Доклад за настоящето и бъдещето на приобщаващото образование в България – 2006 г.

ЛИТЕРАТУРА

- Баева, М. (2009). *Педагогика на приобщаването – включващо образование*. София: Университетско издание „Св. Кл. Охридски“.
- Баева, М. (2012). Приобщаващо образование – подготовка, компетенции, възможности за реализация на педагозите. *Образование и технологии*, 3.
- Батоева, Д., Попов, Т., Драголова, Е. (2006). *Педагогическа и психологическа диагностика*. София: „Аскони-издат“.
- Бут, Т., Ейнскоу, М., Воън, М. (2006). *Индекс за приобщаване – насърчаване на играта, научаването и участието в ранна възраст и при отглеждането на деца*.

REFERENCES

- Baeva, M. (2009). *Pedagogika na priobshtavaneto-vklyuchvashto obrazovanie*. Sofiya: Universitetsko izdanie „Sv. Kl. Ohridski“.
- Baeva, M. (2012). Priobshtavashto obrazovanie – podgotovka, kompetentsii, vazmozhnosti za realizatsiya na pedagogite. *Obrazovanie i tehnologii*, 3.
- Batoeva, D., Popov, T., Dragolova, E. (2006). *Pedagogicheska i psihologicheska diagnostika*. Sofiya: “Askoni-izdat”.
- But, T., Eynskou, M., Voan, M. (2006). *Indeks za priobshtavane – nasarchavane na igrata, nauchavaneto i uchastieto v ranna vazrast i pri otglezhdaneto na detsa*.

INNOVATIVE TECHNIQUES IN THE INCLUSIVE EDUCATION OF PRE-SCHOOL CHILDREN

Abstract. Inclusive education is a process aiming to eliminate all the obstacles that hinder the children from receiving a quality education according to their potential. The way to the inclusive education is the change which includes establishment of a sustainable model of a pedagogical interaction with each child, taking into account its needs, talent, deficits. If we apply the method of a pedagogical interaction, the child will adapt more easily to the conditions in the kindergarten, it will avoid the borders before the game, the learning and the participation of itself, it will become more creative and all this will lead to better quality of life not only of the child but also of the family members.

✉ **Mrs. Mariana Ivanova**
Kindergarten N. 2
Mezdra, Bulgaria
E-mail: anairam_56@abv.bg